

קידוש ידיים ורגליים: ייעוד מחדש

תמיד א, ד

מי שזכה לתרום את המזבח, הוא
יתרום את המזבח,
אומרים לו, הזהר שמא תגע
בפלי, עד שתקדש ידיך ורגליך
מן הכיור, והרי המחנה נתונה
במקצוע בין הכבש למזבח
במערכו של כבש.
אין אדם נכנס עמו, ולא גר בידו,
אלא מהלך לאור המערכה.
לא היו רואים אותו, ולא שומעים
את קולו עד ששומעים קול העץ
שעשה בן קטין מוכני לפיור, והן
אומרים הגיע.

קדש ידיו ורגליו מן הכיור, נטל מחמת הכסף ועלה לראש המזבח, ופנה את הגחלים הילך והילך
וחתה מן המאכלות הפנימיות, ויורד.
הגיע לרצפה, והפך פניו לצפון, הלך למזרחו של כבש כעשר אמות. צבר את הגחלים על גבי הרצפה
רחוק מן הכבש שלשה טפחים, מקום שנותנים מראות העוף ודשון מזבח הפנימי והמנורה:

מדי בוקר בבוקר היו הכהנים רוחצים את ידיהם ורגליהם בכיור שבבית המקדש לקראת
עבודתם במקדש.¹ בתורה פעולה זו נקראת "רחיצה" – "ורחצו... את ידיהם ואת רגליהם",
ואילו המשנה שלנו קוראת לפעולה זו "קידוש ידיים ורגליים".² שינוי זה אינו מקרי. את
המונח "רחיצה" היה אפשר לפרש כפעולה של הסרת לכלוך או טומאה, ברם השימוש של
חז"ל במונח "קידוש" מרחיב את הפעולה להאצלת תוכן חיובי על הידיים.

מהי משמעותה של ההקדשה היומית של הכהנים? אהרון ובניו, כדי להיות לכהנים
הראשונים, עברו טקס ובו טבלו, לבשו בגדי כהונה והוקדשו בשמן המשחה.³ מדי יום ביומו
הכהנים משחזרים את שלשת המרכיבים של טקס המעבר המקורי: הם משכימים וטובלים,
לובשים את בגדי הכהונה, ולבסוף מתקדשים במי הכיור. מכיוון שהרחיצה משמעותית כל כך
לתפקידם של הכהנים, כוהן שעובד או אפילו נכנס להיכל ה' בלי שהתקדש דינו כור שנכנס
או עבד שנכנס, שעונשם מוות.⁴

מדוע על הכהנים לשוב ולהתקדש בכל יום, שהרי כפי שממשיך שם המקרא⁵ המעמד
שקיבלו אהרון ובניו תקף לעולם? לשם הבנת העניין, יש להבין שהקדושה מעניקה לאדם

מעמד חדש מתוך שהיא מייצגת אותו לתפקיד מיוחד. הקדשת אהרון ובניו הפכה אותם לכוהנים על ידי שייעדה אותם לכהן לה' ('...וכהן ליי'). לפיכך אי אפשר לנתק בין מעמד האדם וקדושתו לבין ייעודו. אלו שני גורמים המזינים זה את זה. הייעוד מכוון את האדם לאופן שהוא צריך לחיות בו את חייו ואילו המעמד מלמד אותו מה ייעודו בחיים. הקדשת הכוהנים לקראת הקמת המשכן היא אירוע חד-פעמי, והיא המכוננת את מעשיהם מאז. אבל כדי לקיים את הייעוד הזה במודעותו של כל כוהן בכל יום צריך לשחזר את אותה הקדשה. בכל בוקר, כאשר האדם נולד מחדש, כאשר הכוהן מגיע לעבודת המקדש, הוא צריך לשוב ולקבל את ייעודו.

אך קידוש הידיים בבוקר אינו מיוחד לכוהנים בלבד. מדי יום ביום, עם ההשכמה, על כל אדם מישראל לרחוץ את ידיו. יש הסוברים כי נטילת הידיים של שחר היא גלגולה של מצוות קידוש הידיים של הכוהנים:

לפי שהאדם כאשר קם ממתנו שחרית הוא כמו בריה חדשה לעבודת הבורא יתברך שמו,
לכן צריך להתקדש, וליטול ידיו מן הכלי, כמו כהן שהיה מקדש ידיו בכל יום מן הכיור קודם עבודתו.

קיצור שולחן ערוך ב, א⁶

עם ישראל הוא 'ממלכת כוהנים וגוי קודש' (שמות יט, ו) אך מעמד זה תלוי במימוש הייעוד, שבשמירת הברית עם אלוהים (שם יט, ה). אם כל אדם בישראל הוא כמו כוהן, הרי שכל העולם שהוא חי ופועל בו יכול להיות כמקדש. כאשר הוא נוטל את ידיו בבוקר, עליו לזכור שיש לו ייעוד ושליחות בחיים, יש לו ייעוד ושליחות היום.

¹ שמות ל, יט-כא.

² כך גם תרגם אונקלוס על אתר.

³ שמות מ, יב-יג.

⁴ רמב"ם, הלכות ביאת מקדש ה, א; ט, א.

⁵ שמות מ, יד.

⁶ על בסיס תשובת הרשב"א חלק א, קצא.